

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

30. mail lõpetas Akadeemiline Rahvaluule Selts hooaja koosolekuga Eesti Kirjandusmuuseumis. Enne pidulikemat osa, folkloristika preemia kätteandmist, kuulati eelmise preemia laureaadi Madis Arukase ettekannet “Tähelepanekuid inimkehast traditsioonilises kultuuris”.

2011. aastal asutas Akadeemiline Rahvaluule Selts (ARS) koostöös Eesti Kultuurkapitaliga eesti folkloristika aastapreemia, et tunnustada kõrgel professionaalsel tasemel teaduslikku või/ja teadustulemusi populariseerivat tööd folkloristikas, meie rahvuskultuuri ühes keskses valdkonnas. Preemia määramisel arvestatakse ühe kalendriaasta vältel ilmunud publikatsioone ja muud teadustegevust. Kaalutakse töö taset; teema ja tulemuste olulisust ja uudsust (nt unarusse jäänud või varem uurimata olulise valdkonna või piirkonna käsitlemist, uute meetodite kasutamist); olulisust eesti rahvuskultuurile ja folkloristikale. Preemia antakse välja Eesti Kultuurkapitali toel. Seekordne laureaat valiti kuue nominendi hulgast, kelleks olid Reet Hiimäe, Marju Kõivupuu, Liisi Laineste, Janika Oras, Jonathan Roper ja Piret Voolaid. Kõrge tunnustuse pälvis Janika Oras (Eesti Rahvaluule Arhiiv) väljaande *Vana kannel X. Paide ja Anna regilaulud* muusika-osa koostamise, kogumiku *Eesti parmupill* toimetamise, ilmunud teadusartiklite ning silmapaistva organiseerimis- ja populariseerimistööst 2012. aastal.

Piduliku osa lõpetuseks esitleti uusi raamatuid: Ingrid Rüütli *Naised Kihnu kultuuris* (Sator 11, EKM Teaduskirjastus 2013); Reet Hiimäe *Ended ja ennustamised eesti rahvausundis* (Pegasus 2013); Liisi Laineste *Estonia and Poland. Creativity and tradition in cultural communication* 1. ja 2. osa (ELM Scholarly Press 2012, 2013).

Järgnes aruande-valimiskoosolek, kus kinnitati ARSi juhatuse 2012. aasta tegevus- ja finantsaruanne ning valiti järgneva kaheks aastaks uus juhatus (Andreas Kalkun, Katre Kikas, Merili Metsvahi, Pihla Siim ja Ell Vahtramäe).

Ell Vahtramäe

Eesti Rahvaluule Arhiivis

4. aprillist 3. maini viibis Anu Korb välitöödel Vene Föderatsioonis Krasnojarski krai Minussinski piirkonna eestlaste juures. **7. ja 28. aprillil** kohtus Anu Korb Krasnojarski krai Teadusraamatukogus Krasnojarski Eesti Seltsi liikmetega, aitas läbi viia seltsi eesti keele tunde, tutvustas Siberi eestlaste uurimisprojekte ning ilmunud väljaandeid.

8. aprillil esines Mall Hiimäe Iisakul kodu-uurijate konverentsil “Kogukond ja kohaidentiteet” ettekandega “Metsamaastik ja kohanimeloomed”. Ühtlasi esitleti Iisaku Muuseumi toimetisi, milles ilmus samal teemal Mall Hiimäe artikkel.

Satori sarjas ilmus Ingrid Rüütli väljaanne *Naised Kihnu kultuuris* (Sator nr 11, EKM Teaduskirjastus 2013). Raamatut esitleti **20. aprillil** Tartus põlisrahvaste maakultuu-

riseminaril, **18. mail** Kihnus muuseumiööl ning **30. mail** Akadeemilise Rahvaluule Seltsi koosolekul Tartus.

24. ja 25. aprillil korraldasid Eesti Rahva Muuseum ja Eesti Rahvaluule Arhiiv järjekordse noorte etnoloogide ja folkloristide konverentsi “Noorte hääled”. Osalesid noored uurijad Tartu Ülikoolist, Tallinna Ülikoolist, Eesti Kunstiakadeemiast, Bulgaaria Teaduste Akadeemiast, Eesti Rahva Muuseumist, Eesti Maanteemuuseumist, Kadriina Keskkoolist ja Tartu Descartes’i Lütseumist. Korraldajad Piret Koosa, Andreas Kalkun ja Jaanika Hunt; ettekandega esines ERA töötajatest Annika Kupits. Ettekannetes käsitleti väga erinevaid probleeme ja valdkondi (täpsemalt <http://www.folklore.ee/era/nt/>). Konverentsi raames esitleti artiklikogumikku *Rabatuluke. Pro Folkloristica XVII* (toimetaja Jaanika Hunt).

30. aprillil esines Mall Hiimäe ettekandega “Puutepunkte ERMi ja ERA töö!” ERMi Sõprade Seltsi pidulikul koosolekul ning ta valiti ERMi Sõprade Seltsi auliikmeks.

18. mail osales Eesti Kirjandusmuuseum ERA eestvõttel (koordineeris Moon Meier) oma programmiga muuseumiööl “Öös on inimesi”. Muuseumiöö raames sai kuulata koorikontserti ja lõõtsamängu muuseumi ees, osaleda kirjandusmuuseumit tutvustavas mängus ning laulda regilaule (eestlauljad Helen Kõmmus ja Taive Särg). Maja ajalugu tutvustas Lilla Daam. Mari-Ann Rimmel avas ERA trepigaleriis maalinäituse “Nägude mälu”.

22. mail pidas Janika Oras Helsingis Helsingi ülikooli ja SKS-i korraldatud kollokviumil “Register II: Emergence, Change and Obsolescence” ettekande “Verbal Dueling in Estonian Weddings: Intermediated and Immediate Experiences”. Kollokvium kestis 22.–24. maini.

23. mail kõneles Mall Hiimäe Pärnurnes kultuuripärandi aasta seminaril teemal “Pühad puud rahvapärimuses”.

27. maist 7. juunini toimusid kohapärimuse töörühma välitööd Kihelkonna kihelkonnas. Usundilist ja kohapärimust koguti ning maastikke ja inimesi jäädvustati peamiselt Vilsandi rahvuspargi alal ja selle piiril asuvates külates. Välitöödel osalesid Jüri Metssalu, Mari-Ann Rimmel, Pille Vahtmäe ja Valdo Valper.

6. juunil esines Mall Hiimäe Eesti Looduskaitse Seltsi Tartu osakonna teemapäeval ettekandega “Rahvaökoloogia ja pärandkultuur”.

7. juunil osales Mall Hiimäe Lääne-Virumaa lasteaiatöötajate seminaril Haljas ettekandega “Lastemängud kui pärandkultuuri osa”.

7. juunil määrati Kristjan Toropi Fondi (Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfond) toimkonna koosolekul rahvatantsu ja lõbustustega seotud ainese kogumise eest Kristjan Toropi preemia Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsile ning Ingrid Rüütli. Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts pälvis preemia projekti “Teatetants” käigus kogutud mitmekülgse rahvatantsualase materjali eest ning Ingrid Rüütli tunnustati pikaajalise ning järjepideva Kihnu ja muu Eesti tantsupärимuse jäädvustamise eest. Kristjan Toropi preemiaga toetatakse rahvatantsuga seotud rahvaluuleainestiku kogumist, preemia antakse välja igal folkloorifestivali Baltica toimumise aastal.

15. juunil pidas Anu Korb Tallinnas, Eesti Loodusmuuseumis ettekande “Lilled Eesti rahvausundis”.

25.–30. juunini toimus Vilniuses ISFNRI 16. kongress “Folk Narrative in the Modern World: Unity and Diversity”, kus esinesid Risto Järv (The Use of Fairy Tales in Advertising), Anu Korb (About Us and the Others: Russian Estonians’ Identity-Stories) ja Astrid Tuisk (Specifics of the Lithuanian School Anthems).

Moon Meier

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

5. ja 6. aprillil esinesid Tartus Haridus- ja Teadusministeeriumis Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi kevadpäevadel “Õigekiri ja õige kiri” Marin Laak ja Piret Voolaid ettekandega “Muuseumilt koolile”, Piret Voolaid rääkis sealjuures folklooriserveris <http://www.folklore.ee> leiduvatest väljaannetest ja andmebaasidest. (<http://www.eeselts.edu.ee/>)

18. aprillil toimus Mariboris (Maribori Ülikoolis) ja **19. aprillil** Ljubljanas (Sloveenia Etnoloogia Instituudis) vanasõnade ja fraseoloogia alane konverents “Two heads are better than one: Phraseology and Paremiology in Dictionaries and in Everyday Use”. Anneli Baran esines ettekandega “Phraseological expressions and semantic fixedness” ja Piret Voolaid ettekandega “How to collect and (re)present newer paremiological forms? Academic online database of paremic graffiti”.

26. aprillil esinesid kirjandusmuuseumis Eesti-Bulgaaria ühisseminaril “Interpreting the Self and Society” Mila Maeva (Turkish Community in Bulgaria), Reet Hiimäe (What is the name of this mystical ghost? Talking about nightmare experiences in internet discussion forums), Svetoslava Toncheva (New Religious Movements – National and Transnational Aspects), Liisi Laineste (Propaganda posters), Ekaterina Anastasova (lokaalsest identiteedist Eestis ja Bulgaarias) ja Mare Kõiva (The Construction of Alternativity 2). (<http://www.folklore.ee/rl/fo/konve/2013/>)

9. ja 10. mail osalesid Diana Kahre ja Asta Niinemets kirjandusfestivali Prima Vista raamatutüügil.

10. mail osales Renata Sõukand teetaimede konkursi komisjoni töös (Eesti Põllumajandusmuuseum).

12. mail Vikerraadio eetris olnud “Keelesaates” kõneles Piret Voolaid lastepärimusest, vanematest ja uuematest liisklugemistest ja lastesalmidest.

14.–19. maini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Gazimağusas (Famagusta, Põhja-Küpros) saarte dünaamika konverentsil. Mare Kõiva tegi ettekande “Island Sagas: Sea and Fate”, Andres Kuperjanov “Village Chronicles: Humorous Oral History?”.

15. mail esines Tõnno Jonuks Peterburis konverentsil “Holy Places around the Baltic Sea” ettekandega “Why do we call a place holy? A critical approach to the research of Estonian holy places”.

17. mail tutvustasid Renata Sõukand ja Raivo Kalle taimede lummuse päeval elus teaduse telgis taimi ja nende kasutamist.

18. mail pidas Raivo Kalle Eesti Põllumajandusmuuseumi taimede lummuse ööl ettekande “Eesti looduslikud toidutaimed” ja Renata Sõukand korraldas samas teetaimede degusteerimist.

18. mail toimunud rahvusvahelisel muuseumiööl osalesid Piret Voolaid ja Mare Kalda elamusmängu ülesannete ettevalmistamises.

25. mail pidas Tõnno Jonuks Kukrusel Muinsuskaitseameti õppepäeval ettekande “Ida-Virumaa viimaste aastate arheoloogiliste välitööde põhjal”.

6. juulil pidas Tõnno Jonuks Avinurmes pärandirallil ettekande “Kukruse kalmistu ja Virumaa noorem rauaaeg”.

11. ja 12. juunil osales Reet Hiimäe Jyväskylä Ülikoolis 11. Gustav Vasa seminaril, mille teemaks oli rahvausund, nõidus ja maagia. Reet Hiimäe ettekanne käsitles maagiasu elemente tänapäevases toitumisdiskursuses.

15. juunil juhendas Raivo Kalle Vapramäe-Vellavere-Vitipalu sihtasuse korraldatud toidutaimede tundmise ja mekkimise retke metsas.

25.–30. juunini Vilniuses ISFNri 16. kongressil “Folk Narrative in the Modern World: Unity and Diversity” esinesid Piret Voolaid (On Narrative Aspects of the Facebook Chain-Postings), Mare Kõiva (Revisiting Belief Narratives about Water Dwellers as Mythological Beings), Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov (Giant Lore and Further Thoughts on Transmedial Narratives), Eda Kalmre (Truth and Ethics in Memories about the Post-War Tartu: Tracing a Cannibalistic Rumour), Reet Hiimäe (Talking about Nightmare Experiences in Internet Discussion Forums) ja Mare Kalda (Unknown Treasure Hunters on the Move: Following Traditional Explanations in Estonian Treasure Legends). Osaleti ISFNri töörühmade koosolekutel ja seltsi üldkogul.

28. juunist 3. juulini osalesid Renata Sõukand ja Raivo Kalle majandusbotanika ühingu (Society for Economic Botany, SEB) aastakonverentsil ettekannetega “Where does the border lie: locally grown plants used for making tea for recreation and/or healing, 1970s–1990s Estonia” ja “Wild plants eaten in childhood: retrospective of 1970s–1990s Estonia”. Renata Sõukand osales ühingu nõukogu töös ning juhtis SEB Euroopa raku-kese kohtumist. Renata Sõukandi osavõttu toetas osaliselt Eesti Kultuurkapital, Raivo Kallet toetas Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfond programm DoRa raames, mida viib ellu Sihtasutus Archimedes.

30. juunist 4. juulini Tartus SIEFi (International Society for Ethnology and Folklore) 11. kongressil esinesid Anneli Baran (Political rhetorics and publicity in the digital age), Katre Kikas (The letters of Helene Maasen-Varik: mingling the personal and public in the letters of a folklore collector), Mare Kalda (Exploring world(s) through geocaching), Eda Kalmre (The concept of love in girls’ blogs in self-written lovestories), Mare Kõiva (Calendar feasts in Estonia: the politics of adoption and reinstatement 2), Liisi Laineste (Intolerable others: Estonian ethnic caricatures after the Second World War). Vaatmike

seksioonis oli väljas Liisa Vesiku ja Andres Kuperjanovi ettekanne “Belief narratives about trees”.

8.–24. juulini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Eesti TA ja Bulgaaria TA bilateraalse projekti “Sacral Space – Holy Places and Local Traditions (Bulgaria and Estonia)” raames välitöödel, projekti koosolekutel, toimetasid projekti väljundeid, tegid uurimistööd Bulgaaria arhiivides.

20. ja 21. juulil võtsid Renata Sõukand ja Raivo Kalle osa EMÜ teaduse populariseerimise ühingu “Elus Teadus” koosseisus Tartu hansapäevade teaduslinnas. Teemaks “Taimed meie meeltes”.

27. juulil tutvustas Reet Hiiemäe XXI Viljandi pärimusmuusika festivali raamatu-esitlusel oma raamatuid *Kaitsemaagia eesti rahvausundis* ning *Ended ja ennustamised eesti rahvausundis*.

1. augustil pidas Renata Sõukand Võrus Kreutzwaldi päevade raames ettekande “Kreutzwaldi ravimtaimesoovitused ja nende vastuvõtt talurahva hulgas” ja korraldas teede degusteerimist.

Teisipäevaseminarid

27. märtsil arutleti seminaril osakonna arengukava üle.

7. mail oli kõne all Jüri Alliku artikkel “Hea teadlase retseptiraamat” (*Akadeemia* 4, lk 624–641).

4. juunil keskenduti Renate Sõukandi eestvedamisel kirjanduse otsimise ja haldamise ning oma teadustööde levitamise meetodikale.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

9. aprillil pidas külalisdoktorant Alevtina Solovyova loengu “An Experience of Folkloristic Field Work in Contemporary Mongolia (Russian-Mongolian Expeditions 2006–2012 of the Centre for Typological and Semiotic Folklore Studies, RSUH)”.

23. aprillil pidas Islandi Ülikooli dotsent Katrin Anna Lund loengu “Just like Magic: Activating Landscape of Witchcraft and Sorcery in Rural Tourism, Iceland” (Just nagu maagia: Nõidus maastiku aktiveerijana Islandi maaturismis).

13. mail pidas prof Eli Yassif (Tel Avivi ülikool, Iisrael) loengu “The Historical Legend: How Can Folklore Contribute to the Study of History?”.

3. juunil pidas DoRa programmi külalisdoktorant Margaret Lyngdoh loengu “Singing the Pathways of the Dead: Chomangkan and the Rhetorics of Dying among the Karbi in North Eastern India”. Loengut täiendas etnograafiline film “Chomangkan: Death Ritual of the Karbi Community”.

7. juunil pidas prof Mihály Hoppál (Ungari TA Etnoloogiainstituut) loengu “Reflections of fieldwork: theories and methods”.

20. juunil sai kuulata kahte loengut Tiibeti usundilisest pärimusest, mis jääb väljapoole budistlikku traditsiooni või selle äärealadele. Prof Giacomella Orofino käsitles Tiibeti šamanistlikust muinasusundist lähtuvat böni, selle ajalugu, mütoloogiat ja õpetusi. Valentina Punzi välitöödel põhinev loeng oli Ida-Tiibeti rahvausundist, milles tähtsal kohal on mäejumalate austamine.

1.–4. juulini korraldas Tartu ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituut koostöös Eesti Kirjandusmuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi, Kultuuriteooria Tippkeskuse, Tallinna ülikooli ning Tartu Nefa rühmaga Tartus etnoloogide ja folkloristide maailmaorganisatsiooni SIEF-i (Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore) 11. rahvusvaheline kongressi, mis tõi linna ligi 430 esinejat 41 riigist. Kongress keskendus ringlusele, sh kultuurivormide ringlusele ning kultuuriliste praktikate ja uskumuste ringlust kujundavatele poliitilistele ja majanduslikele teguritele. Nelja päeva jooksul oli kavas 63 temaatilist paneeli teaduslike ettekannetega, mitmed töötoad ja raamatu-esitlused, etnograafiliste filmide programm ning uuema erialakirjanduse näitusmüük. Tartu ülikooli aulas peeti seitse plenaarloengut, esinesed Tine Damsholt (Kopenhaageni ülikool), Michael Herzfeld (Harvardi ülikool), Robert G. Howard (Wisconsini ülikool), Kristin Kuutma (Tartu ülikool), Joep Leerssen (Amsterdami ülikool), Alessandro Portelli (Sapienza ülikool Roomas) ja Greg Urban (Pennsylvania ülikool).

Kongressi korraldamist toetasid Tartu ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituut, filosoofiateaduskonna dekanaat, Euroopa Liit Euroopa regionaalarengu fondi kaudu (Kultuuriteooria Tippkeskus, CECT), Meertensi instituut (Amsterdam), Kuninglik Gustav Adolfi akadeemia, Eesti Kultuurkapital ja Ameerika Ühendriikide suursaatkond Eestis (vt <http://www.siefhome.org/congresses/sief2013/index.shtml>).

Kaitstud doktoritöö

Jinseok Seo (6.06.2013) *The Role of Shamanism in Korean Society in its Inter- and Intra-Cultural Contacts*. Juhendaja Ülo Valk; oponendid Mihaly Hoppal (Ungari TA Etnoloogiainstituut) ja Aado Lintrop (Eesti rahvaluule arhiiv).

Kaitstud magistritöö

Kaisa Kulasalu (31.05.2013) *Ropp ja riigivastane: rahvaluulekogude tsenseerimisest Eesti hilisstalinismi perioodil*. Juhendaja Ergo-Hart Västriik, oponent Katre Kikas.

Kaitstud bakalaureusetööd

Signe Halikas (4.06.2013) *Jooksva ravi Eesti rahvameditsiinis*. Juhendaja Merili Metsvahi, oponent Katre Koppel.

Triinu Klaus (4.06.2013) *Pihlapuuga seotud tähendused eesti mõistatustes. Võrdlus Veikko Anttose püha kontseptsiooniga*. Juhendaja Madis Arukask, oponent Reet Hiemäe.

Liis-Marii Roosnupp (4.06.2013) *Kurat ja põrgu imemuinasjuttudes*. Juhendaja Risto Järv, oponent Merili Metsvahi.

Kristo Siig (4.06.2013) *Suure härja müüt läänemeresoome rahvaste traditsioonis ja selle ajalooline taust*. Juhendajad Ergo-Hart Västrik ja Tõnnu Jonuks; oponent Tiiu Jaago.

NEWS IN BRIEF

President's folklore award and the year 2012 at the Estonian

Folklore Archives

The overview by Astrid Tuisk is available in English in Vol. 54 in *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, at <http://www.folklore.ee/folklore/vol54/news.pdf>.

The seven-year conference series about holy places had a worthy ending in St. Petersburg

Tõnnu Jonuks presents an overview of the seven-year conference series "Holy Places around the Baltic Sea".

Jyväskylä seminar on popular religion, witchcraft and magic

On June 11 and 12, 2013, the 11th annual Gustav Vasa seminar, dedicated to popular religion, witchcraft and magic, took place at Jyväskylä University. An overview is given by Reet Hiimäe.

International symposium "Verbal Charms on Paper and in Practice"

Andrey Toporkov provides an overview of the 16th congress of the International Society for Folk Narrative Research (ISFNR) in Vilnius, on June 25–30, 2013, and the international symposium of the ISFNR working group, Committee on Charms, Charmers and Charming, under the heading *Verbal Charms on Paper and in Practice*.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from April to August 2013.